

הצער על גלות השכינה

הערה: בקובץ זה אין עבודות רבות לתלמיד, והוא מתאים יותר להמסר כשיחת המורה

א. פתיחה

נחום נקרא לשוב הביתה מן הישיבה. המשגיח קרא לו באמצע הסדר והודיע לו שאמו בקשה שישוב הביתה לצורך חשוב. נחום לא הודאג יתר על המידה, עקב מעמדו כבן יחיד היתה אמו זקוקה לו לעתים תכופות, אולי היו אלו גם הגעגועים שתקפוחה אשר הניעו אותה להתקשר לישיבה ולבקש שישוב הביתה... נחום עשה את דרכו באוטובוס הציבורי נינוח ושלו, ריחו האהוב של הבית אליו עומד הוא לשוב כבר דגדג באפו, הוא תאר לעצמו את המעדנים שבודאי הכינה עבורו אמו האוהבת, מראהו המסודר והנקי של הבית כמו עמד לנגד עיניו כשהוא מחייך בחושו על השעות הרבות שמשקיעה אמו בטיפוחה של כל פינה ופינה... כעבור שעת נסיעה עמד נחום ברחובות עירו המוכרים, הוא צעד הביתה בצעדים קלילים ועד מהרה עמד בפתח הבית, נקש קלות ופתח את הדלת לרוחה.

מיד כשנכנס חש משהו מוזר באוירה... אמא לא ניגשה במרוצה אל הפתח כדי לקבל את פניו, הבית היה אפלולי מתמיד וריח הנקיון המוכר התחלף בריח אבק דחוס. התנור היה ריק והעוגה של אמא שתמיד חתה לו נעדרה הפעם משום מה, נחום העווה את פניו באכזבה. הוא היה רעב הן הפסיד את ארוחת הצהריים בישיבה בידיעה שבבית מחכה לו ארוחה טובה בהרבה, אך על הכיריים לא עמדה שום קדרה וגם במקרר לא היה משהו מבושל לחמם את הלב. "בשביל מה הטריחוני לבוא הנה? הבית מוזנח ואמא כל לא מקבלת את פני...". הוא חשב ופנה לחפש את הוריו בין חדרי הבית. דלת חדר ההורים סגורה היתה, הוא נקש קלות ורצה להכנס אך אמו פתחה חריץ צר וסמנה לו להיות בשקט ולהמתין בחוץ. ריח חריף של תרופות ואלכוהול עלה באפו, והוא נפגע עד עמקי נשמתו, מדוע אין מתיחסים אליו כרגיל? דמעות עלו בעיניו.

לו היה יודע גודל צרתו, לו היה יודע שהבית שאינו מסודר והארוחה החמה הנעדרת מן הצלחת הם זוטות לעומת צרתו האמיתית לא היה מבחין כלל בחסרונות פעוטי הערך. באותו זמן ביקר רופא בכיר בביתם, ואבחן את מחלתו של אביו. הוא קבע שימיו ספורים ומצבו אנוש. נחום לא ידע כי אורבת לפתחו צרה קשה, עומד הוא להפרד מאביו פרידה קשה וכואבת, עדי יקומו שוכני עפר... הוא בוכה על חסרון זמני של תשומת לב, על עיכוב בארוחות צהריים וכדו', בשעה שעליו לבכות בכיה מרה ולהפיל תחינה לפני ה' שיחוס וירחם עליו שלא יתיתם מאביו, עליו לבקוע שערי שמים בכיה ותחנונים לבל יפטר אביו, וכי עוגה וארוחת צהריים הם הצרות שלו?

מה דעתכם על נחום:

איך ניתן להסביר את התנהגותו?

עם ישראל נתון בצרה גדולה ואמיתית- חורבן הבית והגלות היותנו בגלות ועמנו צער השכינה הינם צרתנו הגדולה ביותר, אך האדם שוכח זאת בטרדות היום- יום ובוכה על קשיי החיים - חסרונות גשמיים כמו קושי בפרנסה, צפיפות דיור,

(השלמו). טרדות החיים משכיחות מהאדם את הצרה האמיתית - חורבן הבית וגלות השכינה.

ב. צער השכינה

מסופר שהחפץ חיים אמר פעם לאחד ממקורביו, שיחפש בעירם עני מרוד שאין לו כסא ראוי לשבת עליו. חיפש אותו אחד בבתי העניים, שב ואמר לרבו: אין בראדן עני כה מרוד. האנח החפץ חיים ואמר: "הקב"ה סובל יותר מהעני המרוד שבראדן, שהרי אין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שיימחה זכר עמלק ותהיה הגאולה שלמה... אם כן, כמה עלינו להצטער בצער השכינה שבגלות!"

השלי"ה הק' מביא את מכתבו המפורסם של רבי שלמה אלקבץ אודות גילוי השכינה שהיה לו ולחבריו בליל חג השבועות, ובין דבריה אמרה להם השכינה:

"לכו, בני, התחזקו ואימצו ועיל צו באהבתי, בתורתי, ביראתי. ואילו הייתם משערים אחת האלף אלפי אלפים ורבי רבבות מהצער אשר אני שרויה בו, לא היתה נכנסת שמחה בלבם ולא שחוק בפיכם, בזכרכם כי בסביבתכם אני מושלכת בעפר".

עיינו בספר "פלא יועץ", ערך "אבלות" והעתיקו את הפסקה הראשונה המתארת את האבלות הנדרשת מעמנו בגלל צער השכינה:

ג. שכחת הצער והתעלמות ממנו

למרות צער השכינה על היותה בגלות, האדם שקוע בבעיות היומיום שלו ואינו נותן לבו להצטער בצערה. הוא נאנח מצרותיו הגשמיות, ורוצה שהי יעזור ויפתור את בעיותיו, ואינו מבין שעליו להתפלל על צרתו הגדולה ביותר- שהוא בגלות והשכינה בגלות והוא מרוחק מהשכינה.

לפניכם סיפורים בעלי מסר זה מתחו קו מתחת המשפט המציג את המסר בכל סיפור:

- מסופר משמו של הרב הקדוש רבי נחום מצ'רנוביל זצוק"ל שהגיע פעם לאכסניה של יהודי שהתגורר במקום נידח הרחק מכל ריכוז של יהודים. והיה היהודי בור ועם הארץ. בחצות לילה קם רבי נחום לאמירת תיקון חצות כמנהגו בבכי גדול, קול יבבותיו הגיע לאזניו של בעל הבית הכפרי אשר נבהל מאד בחשבו כי בודאי ארע משהו לאורחו הצדיק. נקש בעל האכסניה על דלת חדרו של רבי נחום. "במה אוכל לעזור לך, רבי?!" שאל בראותו את צערו של הצדיק. "ספר לי מהי הצרה שהתרגשה עליך, רבי, ואולי אוכל להושיעך". "בוכה אני על צער הגלות", ענה לו הרבי, "ומתפלל שיבוא כבר משיח וגאלנו". היהודי הכפרי ששמע לראשונה את המושג הזר התפלא עד מאד. שאל אותו רבי נחום: "האינך רוצה שיבוא משיח ונעלה לירושלים?" "אינני יודע", ענה האיש בתום. "עלי להוועץ עם אשתי". הלך הכפרי ושאל בעצת אשתו, וכעבור שעה קלה שב כשתשובתה בפיו. "אשתי אומרת שאיננו יכולים לעזוב הכל- המשק והברוזהים- ולעלות לירושלים". שאל אותו רבי נחום: "ומה תעשו כשיבואו הקוזקים ויגזלו אתכם ולא ישאירו לכם מאומה?!" "אכן זו צרה", חשב הכפרי ואמר: "אשאל את אשתי" כעבור זמן קצר שב ובפיו מענה: "אשתי אומרת, שיתפלל הרבי שיבוא המשיח ויקח את הקוזקים מכאן ויעלם לירושלים, ואנחנו נשאר כאן עם הברוזהים..."

- משל לבן מלך שחטא לאביו וגורש בבשת פנים מארמון המלוכה, הלך אותו נסיך והתחבר עם אנשים פשוטים וגסים, התיידד עמם ולמד את אורחותיהם עד אשר ברבות הימים שכח את גימוני המלכות אליהם חונך משחר לידתו, ונעשה דומה להם בהליכותיו, בהתנהגותו, בשאיפותיו ובמחשבתו, אך אביו הרחום לא שכח את בנו, ומפעם לפעם שלח המלך את אחד משריו כדי להתחקות אחרי מעשיו ולדעת את שלומו. הגיע השר למקום מושבו של הבן וראהו בשפל מצבו ובאיזו חברת אנשים הוא מתגורר ונחמץ לבו בקרבו. שאל השר את בן המלך: "האם חסר לך משהו?" "כן", ענה הנסיך, "במשך שנות גלותי נקרעו המגפיים שלרגלי ובלו, אם יאות המלך לשלוח לי זוג חדש של מגפיים".

שמע זאת השר ופרץ בבכי, בהבינו את שפל מצבו של בן המלך אשר במקום לבקש מאביו ששיבו אל היכלו וישוב למעמדו כבן מלך, אינו מבקש אלא זוג מגפיים בלבד...

ד. האבלות- שורש לתקומה

כשאדם מתאבל- הוא מוכיח שיש לו זיקה לענין, שהוא מבין את משמעות האובדן. מי שמתאבל על צער השכינה ועל היותנו בגלות- מעיד שהוא מבין את מהות החסרון הגדול, אדם כזה- יזכה ויראה בנחמת ציון, ובבנין ירושלים.